

Invloed van geslacht, stress en individuele verschillen op het afleggen van valse bekentenissen en internalisatie

Malou Bolscher

s0115320

Eerste begeleider:

Marcel Pieterse

Faculteit Gedragwetenschappen

Universiteit Twente

Externe begeleider:

Robert Horselenberg

Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Universiteit Maastricht

11-08-2008

Inhoud

1. Inleiding	Pag. 3, 4
1.1 Individuele verschillen	Pag. 4, 5
1.2 Verhoortechnieken en opvattingen over de consequenties	Pag. 5,6
1.3 Geslacht	Pag. 6
1.4 Stress	Pag. 6, 7
1.5 Huidig onderzoek	Pag. 7
2. Methoden	Pag. 8
2.1 Participanten	Pag. 8
2.2 Design	Pag. 8
2.3 Instrumenten	Pag. 8
2.3.1 Creatieve Ervaringen Vragenlijst (CEV)	Pag. 8
2.3.2 Gudjonsson Suggestibility Scale (GSS)	Pag. 9
2.3.3 Squire Subjective Memory Questionnaire (SSMQ)	Pag. 9
2.3.4 Nederlandse Leestest voor Volwassenen (NLV)	Pag. 9
2.3.5 Eysenck Personality Questionnaire-Revised, Short Form (EPQ-R Short)	Pag. 9, 10
2.3.6 Gudjonsson Compliance Scale (GCS)	Pag. 10
2.4 Procedure	Pag. 10, 11
3. Resultaten	Pag. 12
3.1 Geslacht	Pag. 12, 13
3.2 Stress	Pag. 13, 14
3.3 Individuele verschillen	Pag. 14, 15, 16
4. Discussie	Pag. 16, 17, 18
Referenties	Pag. 19, 20, 21
Bijlagen	
Bijlage 1: Protocol Experimentele Conditie	Pag. 22, 23, 24, 25
Bijlage 2: Protocol Controle Conditie	Pag. 26, 27, 28, 29
Bijlage 3: Debriefing	Pag. 30

1. Introductie

Tot op heden worden steeds meer nieuwe, maar niet altijd betere technieken gevonden om verdachten van een bepaalde misdaad te ondervragen. Toch blijft het erg moeilijk voor de ondervrager om de waarheid uit een verdachte te halen. Spreekt hij de waarheid of liegt hij? En als hij bekent, hoe weten we dan zo zeker of hij het echt wel heeft gedaan? Waarom zou iemand toegeven terwijl hij onschuldig is? Je zou denken dat een onschuldige verdachte nooit zal bekennen, maar toch komt dit vaker voor dan we denken. Dit is niet alleen in het nadeel van de onschuldige verdachte, maar ook in het nadeel van de maatschappij. Op deze manier wordt kostbare tijd verspild aan het verhoren van onschuldige mensen, terwijl de echte dader nog vrij rondloopt. Dit niet alleen gevaarlijk, maar het kost de samenleving ook handen vol geld.

Valse bekentenissen kunnen worden onderverdeeld in ten minste drie soorten volgens meerdere auteurs (Kassin & Wrightsman, 1985; Kassin, 1997; McCann, 1998; Wakefield & Underwager, 1998). Zo bestaan er de vrijwillig geïnternaliseerde valse bekentenis, de gedwongen volgzame valse bekentenis en de gedwongen geïnternaliseerde valse bekentenis. Internalisatie houdt in dat de persoon in kwestie er zelf in is gaan geloven dat hij of zij het misdrijf daadwerkelijk gepleegd heeft, terwijl dit niet zo is (Kassin & Gudjonsson, 2004). De vrijwillig geïnternaliseerde valse bekentenis ontstaat meestal spontaan bij de verdachte. Deze gaat er op een of andere manier zelf in geloven dat hij het misdrijf waarvan hij wordt verdacht ook daadwerkelijk heeft gepleegd, zonder dat er druk wordt uitgeoefend op de persoon door de verhoorders. Bij de gedwongen volgzame valse bekentenis is de persoon in kwestie er diep van binnen van overtuigd dat hij onschuldig is, maar bekent toch omdat hij bijvoorbeeld heeft beloofd om iemand niet te verraden, of om onder een bepaalde 'ergere' straf uit te komen die hij zal krijgen wanneer hij niet bekent. De gedwongen geïnternaliseerde valse bekentenis komt vaak tot stand doordat de verdachte onder grote druk en stress wordt gezet tijdens het verhoor. Ook verschillende verhoortechnieken kunnen hierop van invloed zijn (Blair, 2007; Kassin, 2006).

Een voorbeeld van de gedwongen geïnternaliseerde valse bekentenis is een zaak in South Carolina, waarin een 41-jarige vader, Billy Wayne Cope, wordt verdacht van de moord op zijn 12-jarige dochter Amanda. Na urenlang verhoor, en een nacht zonder eten en drinken in de cel, totaal afgesloten van de buitenwereld, ging hij er zelf in geloven dat hij zijn dochter had vermoord. Hij gaf een mondelinge verklaring tot in details en schreef na twee en een halve dag langer in de gevangenis zelfs een verklaring dat hij zijn dochter had verkracht en vermoord. Achteraf bleek het DNA dat gevonden was op het lichaam van Amanda niet van Cope te zijn, maar van een zedendelinquent die net in de buurt was komen wonen. Deze bleek meerdere slachtoffers te hebben gemaakt (Kassin, 2006). Volgens Kassin (2006) is Cope in zijn eigen schuld gaan geloven, mede door de

omstandigheden waarin hij werd verhoord en werd opgesloten. Ook werden bepaalde ondervragingstechnieken gebruikt, waardoor Cope in de war raakte. Cope was zwaar onder invloed van stress en slaapttekort. Deze factoren zijn mogelijk van invloed geweest op de valse verklaring van Cope.

In het navolgende zal er specifiek gekeken worden naar valse bekentenissen tijdens politieverhoren, zoals de verschillende soorten factoren die daarbij een rol spelen. Er zal met name gekeken worden naar de invloed van individuele verschillen, verhoortechnieken, consequenties van het wel of niet bekennen, geslacht en stress. Onderzoeken op deze gebieden uit het verleden en het heden zullen worden besproken om een beter beeld te krijgen van de gebruikte onderzoeksmethoden en mogelijke factoren die van invloed zijn op valse bekentenissen. Hierdoor ontstaat tevens een globaal beeld van de overeenkomsten en verschillen tussen verschillende onderzoeken. Ook kunnen resultaten uit deze onderzoeken worden vergeleken met eigen verwachtingen en kunnen hieruit hypothesen gevormd worden voor huidig onderzoek.

1.1 Individuele verschillen

Er is tot op de dag van vandaag veel onderzoek gedaan naar de oorzaken van het afleggen van valse verklaringen tijdens politieverhoren. Er is onder meer onderzoek gedaan naar de invloed van individuele verschillen, bijvoorbeeld suggestibiliteit oftewel, antwoorden conform de suggesties van een ander, compliance (meegaandheid), psychoticisme en intelligentie. Deze factoren zijn interessant geworden naar aanleiding van onder andere gebeurtenissen zoals Drizin en Leo (2004) die beschreven. Zij beschreven een geval van een dakloze vrouw met een verleden van psychische stoornissen. Zij verklaarde tot in details hoe zij haar pasgeboren baby had vermoord. Achteraf bleek het DNA dat gevonden was op de baby helemaal niet van haar te zijn.

Onderzoeken kunnen op verschillende manieren worden gedaan. Horselenberg, Merckelbach en Josephs (2003) hebben bijvoorbeeld gebruik gemaakt van een computercrash taak (zie ook Kassin en Kiechel, 1996). Hierbij krijgen de deelnemers een taak op de computer waarbij zij bepaalde toetsen in moeten drukken. Hen wordt duidelijk verteld van tevoren dat zij een bepaalde toets (in het onderzoek van Horselenberg et al. (2003) de SHIFT-toets) absoluut niet mogen intoetsen, want anders zal alle data verloren gaan. De computer zal echter hoe dan ook crashen, of de bewuste toets nu wel of niet is ingedrukt. De deelnemer zal ervan worden beschuldigd de toets te hebben ingedrukt en verantwoordelijk worden gesteld voor de verdwenen data. Met behulp van beschuldigingen probeert de onderzoeker de deelnemer te laten toegeven dat hij op deze toets heeft gedrukt, terwijl dat helemaal niet het geval is. Er wordt dus geprobeerd een valse bekentenis te krijgen van de deelnemer. Horselenberg et al. (2003) beschuldigden de deelnemers er ook van dat zij de computer

hadden laten crashen en alle data hadden laten verdwijnen. Aan de hand van voor de tijd afgenomen tests keken zij naar de invloed van individuele verschillen op het afleggen van valse bekentenissen. Deze tests maten individuele verschillen zoals suggestibiliteit, meegaandheid (compliance), fantasie geneigdheid, dissociatie en cognitie. Zij vonden echter geen bewijs voor invloed van een van deze individuele verschillen.

Gudjonsson (2003) beschreef in zijn naslagwerk een verband tussen suggestibiliteit en vals bekennen. Evenals Gudjonsson (1991) vonden Klaver, Lee en Rose (2008) een positief verband tussen suggestibiliteit en het afleggen van een valse bekentenis. Ondanks deze resultaten zijn er ook een aantal valse bekenners geweest die niet hoog scoorden op suggestibiliteit (Sigurdsson & Gudjonsson, 1996; Gudjonsson 1999).

Blair (2007) vond, met een vergelijkbare methode als Horselenberg et al. (2003), in zijn onderzoek naar de invloed van (onder andere) individuele verschillen op het afleggen van valse bekentenissen dat hoe meer 'compliant' mensen waren, hoe eerder ze vals zouden bekennen. Ook Gudjonsson (1991) vond dat vals bekenners een hogere mate van compliance bezaten dan niet vals bekenners.

Gudjonsson, Sigurdsson, Asgeirsdottir en Sigfusdottir (2007) vonden enige invloed van factoren uit de jeugd, zoals gepest worden op school, gebruik van LSD, middelenmisbruik, het overlijden van ouders, schorsing van school, slechte schoolprestaties en geweldgebruik in huis en op straat.

Volgens Horselenberg, Merckelbach en Josephs (2003) zijn mensen met een grote fantasie eerder geneigd vals te bekennen en blijken cognitieve capaciteiten ook een rol te spelen bij het afleggen van valse bekentenissen. Sigurdsson en Gudjonsson (1996) vonden dat psychoticisme en neuroticisme eveneens van invloed zijn. Intelligentie is daarnaast ook een belangrijke factor die van invloed is op het wel of niet afleggen van valse bekentenissen (Gudjonsson, 1991; Kassin & Gudjonsson, 2004).

1.2 Verhoortechnieken en opvattingen over de consequenties

In een onderzoek van Blair (2007) is naast het effect van individuele verschillen, ook de invloed onderzocht van verhoortechnieken en opvattingen van de ondervraagden over de consequenties op het afleggen van valse bekentenissen. In dit onderzoek heeft 27,6% van de deelnemers een valse bekentenis afgelegd. De invloed van verhoortechnieken op vals bekennen werd gemeten aan de hand van twee variabelen, min/max behandeling en het geven van vals bewijs. Bij de min/max behandeling wordt de verdachte aangespoord tot bekennen. Deze aansporing kan op twee manieren (Kassin & McNall, 1991). De eerste techniek wordt ook wel 'maximalisatie' genoemd. Hierbij worden de opvattingen van de verdachte over de negatieve consequenties van ontkennen vergroot. Er wordt hem bijvoorbeeld verteld hoe schuldig hij zich dan de rest van zijn leven wel niet zal voelen etc. De tweede techniek wordt 'minimalisatie' genoemd. Deze techniek zorgt ervoor dat de negatieve

consequenties van het wel bekennen minimaal lijken voor de verdachte, zodat deze eerder zal bekennen. Uiteindelijk zijn geen significante effecten gevonden van de verschillende behandelingen. Wat het effect van de opvattingen over de consequenties betreft, zijn er wel significante verschillen gevonden. Dit effect werd gemeten aan de hand van drie variabelen: onvermijdelijkheid van de consequenties, bewijs en ernst van de consequenties. Alleen de onvermijdelijkheid van de consequenties bleek significant effect te hebben op het afleggen van een valse bekentenis.

Uit onderzoek van Horselenberg, Merckelbach, Smeets, Franssens, Peters & Zelters (2006) bleek dat de meeste proefpersonen een afweging maakten tussen de voor- en nadelen van wel of niet bekennen. Dit geeft ook aan dat de opvattingen over de consequenties van het wel of niet toegeven meespelen in het wel of niet afleggen van een valse bekentenis. Wanneer er ernstige consequenties in het spel waren, waren minder personen bereid om vals te bekennen.

1.3 Geslacht

Drizin en Leo (2004) hebben 125 gevallen tussen 1971 en 2002 van valse bekentenissen in de Verenigde Staten bestudeerd. Hieruit bleek dat 93% van de valse bekentenissen van mannen kwamen. Dit kon echter wel komen door het feit dat de meeste verdachten mannen waren. Leo (1996) heeft in zijn onderzoek met name gekeken naar het effect van geslacht, om te kijken of dit enig effect had op het afleggen van een valse verklaring. Hij vond echter geen bewijs dat een van beide geslachten eerder vals zou bekennen.

Lee, Klaver en Rose (2003) vonden in hun studie dat vrouwen (80%) vaker een valse verklaring aflegden dan mannen (20%). Dit effect van geslacht gold echter alleen voor het ondertekenen van valse bekentenissen, niet voor internalisatie. Dus er is geen bewijs gevonden dat vrouwen er ook eerder zelf in gaan geloven dat ze het misdrijf daadwerkelijk hebben gepleegd dan mannen.

Evenals Lee et al. (2003) vonden Forrest, Wadkins en Miller (2002) een effect voor geslacht op bekennen. Uit hun resultaten blijkt dat vrouwen eerder een valse bekentenis afleggen en dat vrouwen eerder geneigd zijn tot internalisatie dan mannen.

1.4 Stress

Volgens Furby en Beyth-Marom (1992) kan stress een negatieve invloed hebben op het rationeel denkvermogen van mensen. Hier is ook onderzoek naar gedaan door onder andere Forrest et al. (2002). Zij hebben onderzocht of stress invloed heeft op het afleggen van valse bekentenissen in laboratoria. Zij vonden geen significant effect van stress op het afleggen van valse verklaringen, hoewel het verschil dat er was wel de richting op ging die ze hadden voorspeld. De mensen die onder invloed waren van stress leken eerder vals te bekennen dan de mensen die niet onder invloed waren

van stress. Hetzelfde gold voor het effect van stress op internalisatie. Ook hiervoor werden geen significante verschillen gevonden, maar de verschillen die er waren wezen wel in de richting die ze voorspeld hadden.

Forrest et al. (2002) vonden tevens dat mannen die onder stress staan eerder geneigd zijn vals te bekennen en te internaliseren dan mannen die niet onder stress staan. Bij vrouwen leek dit precies andersom te zijn, maar dit verschil bleek niet significant.

1.5 Huidig onderzoek

In dit onderzoek zal met behulp van een computercrash taak (Kassin & Kiechel, 1996; Forrest et al., 2002; Horselenberg et al., 2003) worden onderzocht of geslacht, stress en individuele verschillen van invloed zijn op het afleggen van een valse verklaring. Volgens Lee et al. (2003) en Forrest et al. (2002) valt er te verwachten dat vrouwen eerder een valse verklaring af zullen leggen dan mannen. Deze verwachting zal, blijkens de resultaten van Forrest en collega's (2002) ook gelden voor internalisaties.

Ook zal worden gekeken of mensen onder de aanwezigheid van stress eerder een valse verklaring afleggen dan wanneer geen stress aanwezig is. Kijkend naar de resultaten van Forrest et al. (2002), is te verwachten dat mensen onder invloed van stress niet significant eerder een valse bekentenis zullen afleggen en zullen internaliseren dan de mensen die niet onder invloed zijn van stress.

Wanneer er ook wordt gekeken naar internalisatie valt te verwachten dat er geen significant verschil is tussen mannen en vrouwen (Lee et al., 2003).

Aan de hand van verschillende vragenlijsten zal worden gekeken naar de invloed van de individuele verschillen compliance, suggestibiliteit, fantasiegeneigdheid, intelligentieniveau, geheugenkwaliteiten (cognitie) en persoonlijkheidstrekken (psychoticisme en neuroticisme) op het afleggen van valse bekentenissen. Te verwachten is dat compliance (Gudjonsson, 1989; Blair, 2007) en suggestibiliteit (Gudjonsson, 1984; Sigurdsson & Gudjonsson, 1997; Gudjonsson 2003) van invloed zijn op het wel of niet afleggen van een valse bekentenis. Gezien de resultaten van Horselenberg, Merkelbach en Josephs (2003) zal fantasiegeneigdheid een positieve invloed hebben en zullen minder intelligente mensen eerder vals bekennen (Gudjonsson, 1991). Naar verwachting zullen mensen met een hoge score op psychoticisme en neuroticisme ook eerder bekennen (Sigurdsson & Gudjonsson, 1996).

Voor internalisatie werd in het onderzoek van Horselenberg et al. (2003) geen effect gevonden van individuele verschillen. Echter, ook gezien de resultaten van Gudjonsson (1984), Gudjonsson (1989), Sigurdsson en Gudjonsson (1996), Gudjonsson (2003) en Blair (2007), valt intuïtief te verwachten dat compliance en suggestibiliteit van invloed zijn op internalisatie.

2. Methoden

2.1 Participanten

In totaal namen negentwintig (twaalf mannen van 19 tot 25 jaar en zeventien vrouwen van 18 tot 21 jaar) studenten aan de Universiteit van Twente, waaronder studenten met een Nederlandse of een Duitse nationaliteit, met een gemiddelde leeftijd van 21 jaar (met een spreiding van 18 tot 25 jaar en $SD = 1.68$) deel aan het experiment. Zij zijn geworven door middel van het proefpersonensysteem en flyers. Ze kregen voor de deelname één 'credit' of 7,50 euro. Deze 'credits' hebben alle eerste- en tweedejaars psychologiestudenten nodig om hun propedeuse te behalen.

2.2 Design

Voor dit onderzoek wordt een between subject design gebruikt met 2 (vrouw of man) x 2 (wel of geen stress opgewekt) = 4 situaties. Dit resulteerde in één situatie waarin stress wordt opgewekt bij vrouwen, één situatie waarin geen stress wordt opgewekt bij vrouwen, één situatie waarin stress wordt opgewekt bij mannen en één situatie waarin geen stress wordt opgewekt bij mannen. Randomisatie vindt plaats door de geworven vrouwen om en om te verdelen in de conditie met stress en de conditie zonder stress. Hetzelfde wordt met de mannen gedaan. Op deze manier worden in alle vier condities ongeveer evenveel deelnemers geplaatst.

2.3 Instrumenten

Voor het meten van de individuele verschillen zijn meerdere vragenlijsten gebruikt. Deze zijn in onderstaande volgorde afgenomen bij de deelnemers.

2.3.1 Creatieve Ervaringen Vragenlijst (CEV)

De Creatieve Ervaringen Vragenlijst (CEV) van Merckelbach, Muris, Schmidt et al. (1998; $\alpha = 0.79$) bestaat uit vijftwintig ja/nee vragen die het begrip 'fantasie geneigdheid/fantasy proneness' meten. Dit is een op zichzelf goedaardige eigenschap die bij ongeveer 10% van de mensen in sterke mate voorkomt. Deze mensen hebben een uitgebreid fantasieleven en gaan sterk op in hun dagdromen (Candel & Merckelbach, 2003). De uiteindelijke score van de CEV bestaat uit het aantal keren dat er met 'ja' is geantwoord. Hoe hoger de score, hoe meer fantasie geneigdheid.

2.3.2 Gudjonsson Suggestibility Scale (GSS)

De Gudjonsson Suggestibility Scale (GSS; Gudjonsson, 1984; $\alpha = 0.60$) meet de mate van geneigdheid van een persoon om in te gaan op de suggesties van een ander. Dit meetinstrument bestaat uit een verhaal over een vrouw die op vakantie is en wordt beroofd. Het verhaal wordt door de experimentator voorgelezen aan de proefpersoon, die hier een poosje later twintig vragen over krijgt, waarvan er vijftien misleidend zijn. Na alle vragen een keer beantwoord te hebben, geeft de experimentator aan dat de proefpersoon (zogenaamd) nogal wat fouten heeft gemaakt en stelt nog een keer alle vragen opnieuw. De score bestaat uit de som van 'yield' en de 'shift'. De yield bestaat uit het aantal keren dat de persoon bevestigend antwoordt op misleidende vragen en de score van de shift bestaat uit de som van alle antwoorden die de proefpersoon veranderd als gevolg van de negatieve feedback.

2.3.3 Squire Subjective Memory Questionnaire (SSMQ)

De SSMQ (Squire, Wetzel en Slater, 1979; $\alpha = 0.88$), bestaande uit achttien vragen, meet de geheugenkwaliteit en cognitieve capaciteit. Antwoorden worden gegeven door op een rating-scale aan te geven in welke mate men zich dingen goed kan herinneren. Van -4 = rampzalig tot 4 = perfect. De som van de antwoorden vormt de uiteindelijke score van de test.

2.3.4 Nederlandse Leestest voor Volwassenen (NLV)

De Nederlandse Leestest voor Volwassenen (NLV; Schmand, Lindeboom & van Harskamp, 1992; $\alpha = 0.20$) geeft een schatting van het verbale intelligentieniveau door middel van uitspraak van Nederlandse woorden. Men moet proberen vijftig woorden, oplopend van makkelijk naar moeilijk, goed op te lezen. Er kan gescoord worden op een schaal van goed, twijfelachtig of fout. Voor een goed antwoord krijgt met twee punten, voor een twijfelachtig antwoord één en voor een fout antwoord geen. Het aantal correct uitgesproken woorden is een betrouwbare weergave van het verbale intelligentieniveau. Deze test is gekozen vanwege de korte tijd die nodig is om de test te maken. Het resultaat is snel en betrouwbaar.

2.3.5 Eysenck Personality Questionnaire-Revised, Short Form (EPQ-R Short)

De Eysenck Personality Questionnaire-Revised, Short Form (EPQR-S; Eysenck & Eysenck, 1992; $\alpha = 0.89$) is een vragenlijst die bestaat uit drie sub-schalen die overeenkomen met drie persoonlijkheidstrekken (psychoticisme, extraversie en neuroticisme) en een leugen-schaal. Deze leugenschaal geeft een indicatie van de betrouwbaarheid van iemand. Elk van de vier sub-schalen

bestaat uit twaalf items. Er zijn twee omgekeerde items in de extraversie-schaal, zeven omgekeerde items in de psychoticisme-schaal en negen in de leugen-schaal. Alle vragen kunnen met ja of nee beantwoord worden.

2.3.6 Gudjonsson Compliance Scale (GCS)

De Gudjonsson Compliance Scale (GCS; Gudjonsson, 1989; $\alpha = 0.72$) bestaat uit twintig juist/onjuist vragen die meten in hoeverre een persoon meegaand is met anderen. De lijst bevat drie omgekeerde items. Aan ieder item dat met 'juist' beantwoord wordt wordt één punt toegekend. De punten worden opgeteld en vormen de totale score.

2.4 Procedure

De proefpersoon meldt zich voor het experiment bij een vast punt (secretariaat van de gw-faculteit). Hij/zij wordt hier opgehaald door de proefleider. Deze neemt de proefpersoon mee naar de testruimte. Hier krijgt de proefpersoon eerst een korte uitleg over het experiment, waarna hij/zij het informed consent mag ondertekenen. Na het ondertekenen van het informed consent geeft de proefpersoon aan het ermee eens te zijn dat hij/zij pas na het experiment volledig zal worden ingelicht over de bedoeling van het experiment. Ook stemt hij ermee in dat hij ten alle tijde mag stoppen wanneer hij niet verder wil meewerken aan het experiment om wat voor reden dan ook. De proefpersoon in de experimentele groep krijgt vervolgens de mededeling dat hij/zij later in het experiment nog een sollicitatie moet doen voor de camera voor een student assistentschap.

Dan wordt begonnen met het afnemen van een deel van de vragenlijsten. In volgorde zijn dat de CEV, het GSS-verhaal (alleen voorlezen), de SSMQ, de NLV-woordenlijst en vervolgens de EPQ-R. Bij de Duitse studenten wordt de NLV niet afgenomen, omdat dit een vertekend beeld geeft van hun intelligentie.

Nadat de vragenlijsten zijn ingevuld, wordt overgegaan op de computer typ taak. De proefpersoon krijgt instructies van de proefleider en wordt nadrukkelijk verteld niet op de Alt-toets te drukken, omdat dan alle data zal verdwijnen van de computer.

Tijdens het typen van het woord 'succes' crasht de computer en wordt de proefpersoon ervan beschuldigd op de Alt-toets te hebben gedrukt. In het geval van een proefpersoon in de stressconditie geeft de proefleider dan aan de proefpersoon een aantal vragen op papier als leidraad voor de sollicitatie, zodat deze zich vast een beetje kan voorbereiden. De proefleider verlaat dan voor circa drie minuten de ruimte om zogenaamd met de supervisor te overleggen en komt na enige tijd terug om te vertellen dat ze hem nog niet kan vinden. Daarna zet de proefleider de camera klaar,

zodat de proefpersoon vast de sollicitatie kan gaan uitvoeren. Vervolgens verlaat de proefleider nogmaals de ruimte voor circa vijf minuten. In de experimentele conditie komt de proefleider na circa één minuut nog een keer binnen en rommelt wat in haar tas (om extra stress op te wekken bij de proefpersoon) en gaat dan weer weg tot de vijf minuten vol zijn en de proefpersoon klaar is met het opnemen van het filmpje. Er wordt aangenomen dat de proefpersoon ook daadwerkelijk gestresst wordt van de zogenaamde sollicitatie, dit wordt niet gecontroleerd om te voorkomen dat de proefpersonen achterdochtig worden.

Wanneer de proefleider terug komt, zal de proefpersoon ervan worden overtuigd dat hij/zij 70 euro moet betalen voor de schade die hij/zij heeft aangericht. Er wordt verteld dat, wanneer de proefpersoon niet akkoord gaat, er allerlei middelen zullen worden ingezet om hem of haar volledig aansprakelijk te stellen en alles te laten betalen. Er wordt een schriftelijke verklaring geëist van de proefpersoon. Vervolgens verlaat de proefleider nogmaals de ruimte om 'nog even te bellen'.

Nu komt de confederate de experimentruimte in en vraagt wat er aan de hand is. Deze doet alsof zij de volgende proefpersoon is en al erg lang zit te wachten. Ze geeft aan dat ze steeds iemand druk heen en weer ziet lopen en vraagt of alles wel goed gaat. Wanneer de proefpersoon te kennen heeft gegeven dat er niet op een bepaalde knop mocht worden gedrukt, vraagt de confederate of de proefpersoon misschien toch niet op die knop heeft gedrukt (om internalisatie te meten). Wanneer de proefpersoon aangeeft dat hij/zij wel op de knop heeft gedrukt, wordt dit gezien als internalisatie.

Nadat de confederate weer verdwenen is en de proefleider weer terugkeert in de testruimte, wordt nogmaals een verklaring geëist van de proefpersoon. Wanneer de proefpersoon weigert een schriftelijke verklaring te geven en deze te ondertekenen wordt hem/haar verteld dat de computercrash nep was. Voor de volledige debriefing plaatsvindt, wordt de proefpersoon verzocht om de GCS in te vullen en de GSS-vragen te beantwoorden.

De proefpersoon krijgt nu mondelinge debriefing en een volledige, schriftelijke debriefing om mee te nemen en later door te lezen. Vervolgens wordt de proefpersoon nadrukkelijk gevraagd om met niemand over het experiment te praten en wordt hij/zij bedankt voor zijn/haar deelname.

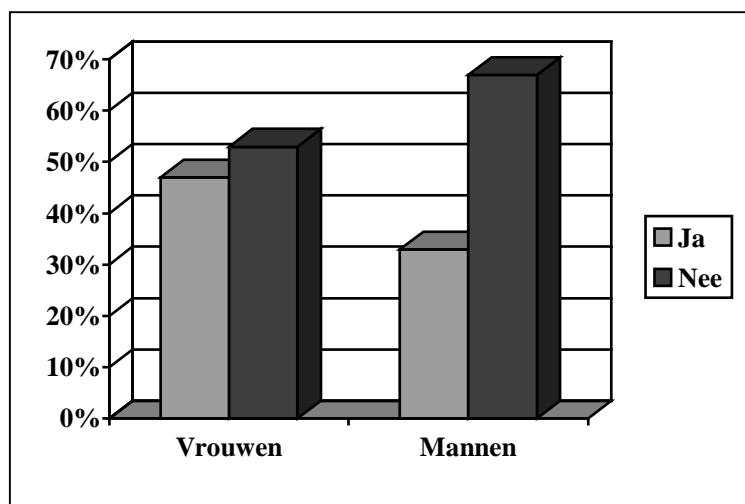
De procedure in de controle conditie ziet er in principe hetzelfde uit als in de experimentele conditie, alleen wordt de sollicitatie voor het student assistentschap achterwege gelaten. De proefpersoon krijgt geen mededeling dat hij/zij een sollicitatie moet uitvoeren, geen vragen op papier als leidraad voor de sollicitatie en er wordt geen camera klaargezet. Wanneer de proefleider voor de tweede keer de ruimte verlaat en voor circa vijf minuten wegblijft, komt deze tussendoor niet weer binnen om in de tas te rommelen.

3. Resultaten

Van de in totaal 29 studenten hebben twaalf studenten (41%) een valse bekentenis afgelegd. Bij zes studenten die vals hebben bekend werd internalisatie gevonden (50%). Bovendien heeft een proefpersoon geen handtekening gezet, maar wel aan de confederate bekend wat hij of zij gedaan had. In totaal is er dus sprake van zeven internalisaties (23% van de totale testpopulatie).

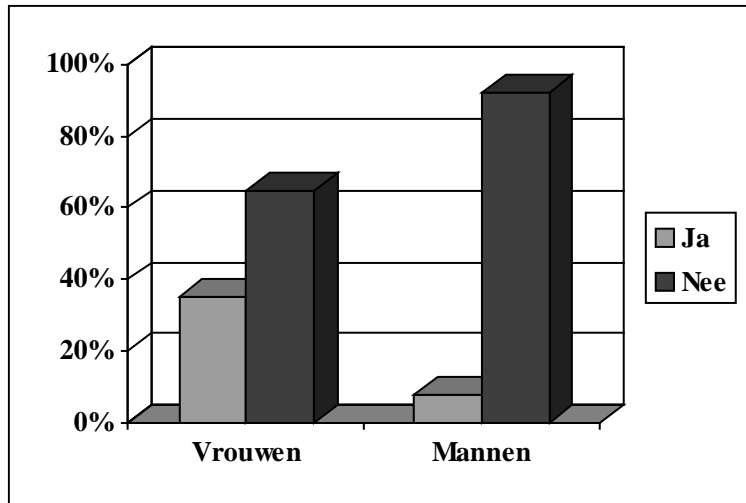
3.1 Geslacht

Van de in totaal zeventien vrouwen hebben er acht (47%) een valse bekentenis afgelegd. Van de twaalf mannen hebben er vier (33%) een valse bekentenis afgelegd (zie figuur 1). Het effect van geslacht op het wel of niet afleggen van een valse bekentenis is niet significant: Chi-kwadraat toets; $\chi^2 = .546$, $p = .46$ (tweezijdig). Hieruit blijkt geen effect van geslacht op het wel of niet afleggen van een valse bekentenis.

Figuur 1: Percentages voor het afleggen van een valse bekentenis bij mannen en bij vrouwen

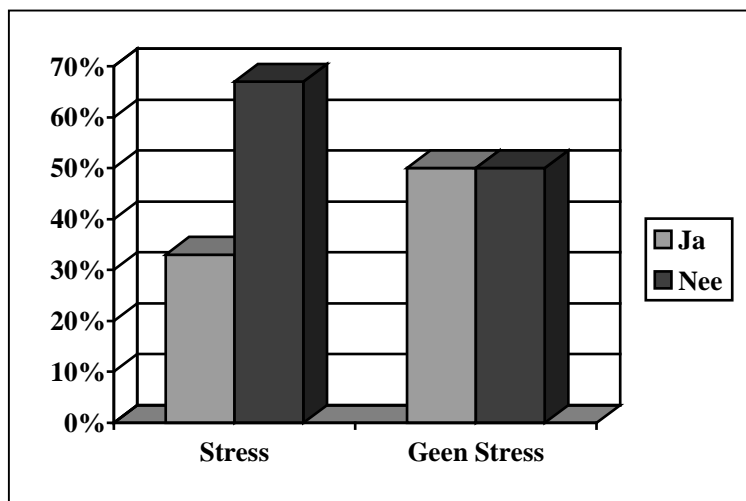
Van de in totaal zeventien vrouwen is er bij zes internalisatie gevonden (35%) en van de twaalf mannen heeft er één man geïnternaliseerd (8%) (zie figuur 2). Dit verschil is marginaal significant: $\chi^2 = 2.792$, $p = .095$ (tweezijdig). Het lijkt erop dat vrouwen eerder de neiging hebben om te internaliseren dan mannen. Echter, het effect is niet significant.

Figuur 2: Percentages voor internalisatie bij mannen en bij vrouwen

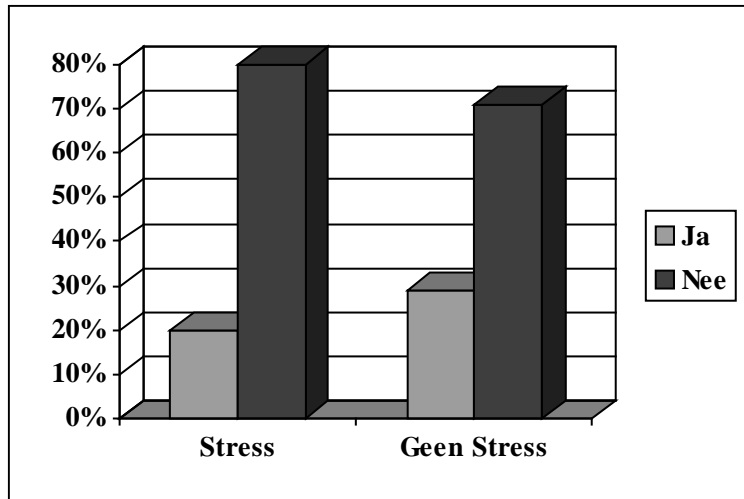
3.2 Stress

Van de studenten in de stress conditie (n=15) hebben vijf personen (33%) een valse bekentenis afgelegd en in de controle conditie (n=14) hebben zeven personen (50%) een valse bekentenis afgelegd (zie figuur 3). Het effect van stress op wel of niet vals bekennen is niet significant: $\chi^2 = .829$, $p = .362$ (tweezijdig).

Figuur 3: Percentages voor het afleggen van een valse bekentenis bij stress en bij geen stress

Van de studenten in de stress conditie hebben drie personen (20%) geïnternaliseerd en in de controle conditie hebben vier personen (29%) geïnternaliseerd (zie figuur 4). Het effect van stress op wel of geen internalisatie is niet significant: $\chi^2 = .291$, $p = .59$ (tweezijdig).

Figuur 4: Percentages voor internalisatie bij stress en bij geen stress

3.3 Individuele verschillen

De gemiddelde scores en standaarddeviaties van de tests zijn voor alle vier de condities terug te vinden in tabel 1. Tussen de gemiddelde scores op de tests in de condities voor de behandeling zitten geen significante individuele verschillen waar we rekening mee moeten houden.

Conditie/ Test	Vrouwen/stress		Vrouwen/geen stress		Mannen/stress		Mannen/geen stress	
	<i>m</i>	<i>SD</i>	<i>m</i>	<i>SD</i>	<i>m</i>	<i>SD</i>	<i>m</i>	<i>SD</i>
CEV	7.80	4.13	7.86	4.53	7.80	5.67	6.71	2.93
GSS Yield	3.90	2.56	2.14	2.19	4.40	2.30	4.14	3.08
GSS Shift	7.20	1.81	4.71	2.14	4.00	1.58	8.00	1.92
GSS Totaal	11.10	3.45	6.86	2.27	8.40	3.51	12.14	3.89
SSMQ	21.50	16.49	24.86	15.78	17.80	15.07	25.00	13.09
NLV	106.40	2.70	107.00	3.81	107.50	0.71	106.33	3.21
EPQR-S psychoticisme	2.70	1.89	3.14	1.35	6.80	2.17	4.00	1.00
EPQR-S extraversie	10.10	1.29	6.43	2.99	6.60	2.97	8.71	3.25
EPQR-S neuroticisme	4.30	2.98	4.57	3.65	6.80	3.35	4.71	2.29
EPQR-S leugenschaal	5.70	2.58	3.86	2.34	3.40	3.13	4.43	2.57
GCS	9.00	3.02	10.57	4.24	9.40	5.55	7.14	2.27

Tabel 1. Gemiddelde scores en standaarddeviaties van vrouwen met stress, vrouwen

zonder stress, mannen met stress en mannen zonder stress. Creatieve ervaringen (CEV), yield-score (GSS Yield), shift-score (GSS Shift), suggestibiliteit (GSS Totaal), cognitie (SSMQ), verbale Intelligentie (NLV), psychoticisme (EPQR-S psychoticisme), extraversie (EPQR-S extraversie), neuroticisme (EPQR-S neuroticisme), betrouwbaarheid (EPQR-S leugenschaal) en compliance (GCS).

Bekend/ Test	Valse bekentenis afgelegd		Geen valse bekentenis afgelegd	
	<i>m</i>	<i>SD</i>	<i>m</i>	<i>SD</i>
CEV	7.75	4.47	7.41	3.89
GSS Yield	3.33	2.67	3.82	2.58
GSS Shift	6.50	2.15	6.06	2.61
GSS Totaal	9.83	3.69	9.88	3.98
SSMQ	23.08	12.52	22.12	16.50
NLV	106.43	2.37	107.00	3.30
EPQR-S psychoticisme	3.00	1.28	4.41	2.45
EPQR-S extraversie	7.75	2.73	8.65	3.08
EPQR-S neuroticisme	5.08	2.81	4.76	3.27
EPQR-S leugenschaal	4.08	2.71	4.88	2.62
GCS	10.50	3.34	7.94	3.68

Tabel 2. Gemiddelde scores en standaarddeviaties van deelnemers die een valse bekentenis hebben afgelegd en die geen valse bekentenis hebben afgelegd. Creatieve ervaringen (CEV), yield-score (GSS Yield), shift-score (GSS Shift), suggestibiliteit (GSS Totaal), cognitie (SSMQ), verbale Intelligentie (NLV), psychoticisme (EPQR-S psychoticisme), extraversie (EPQR-S extraversie), neuroticisme (EPQR-S neuroticisme), betrouwbaarheid (EPQR-S leugenschaal) en compliance (GCS).

Als we kijken naar het verband tussen individuele verschillen en het wel of niet afleggen van een valse bekentenis (zie tabel 2), vinden we met behulp van de onafhankelijke t-test een randsignificant effect voor psychoticisme (EPQR-S) met $t = -2.02$ en $p = .054$ (tweezijdig), waarbij de personen die een valse bekentenis hebben afgelegd lager scoren op psychoticisme ($m = 3.00$, $SD = 1.28$) dan de personen die geen valse bekentenis hebben afgelegd ($m = 4.41$, $SD = 2.45$). Ook voor compliance (GCS) wordt een randsignificant effect gevonden met $t = 1.946$ en $p = .063$ (tweezijdig). Personen die vals hebben bekend scoren hoger op compliance ($m = 10.50$, $SD = 3.34$) dan personen die geen valse bekentenis hebben afgelegd ($m = 7.94$, $SD = 3.682$). Voor suggestibiliteit vinden we geen significant effect; $t = -.034$ en $p = .973$ (tweezijdig). Personen die vals hebben bekend scoren heel iets lager op suggestibiliteit ($m = 9.83$, $SD = 3.69$) dan personen die niet vals hebben bekend ($m = 9.88$; $SD = 3.98$).

Internalisatie/ Test	Wel internalisatie		Geen internalisatie	
	<i>m</i>	<i>SD</i>	<i>m</i>	<i>SD</i>
CEV	8.71	4.82	7.18	3.85
GSS Yield	2.00	2.08	4.14	2.55
GSS Shift	6.86	1.46	6.05	2.63
GSS Totaal	8.86	1.77	10.18	4.23
SSMQ	17.57	13.43	24.09	15.08
NLV	108.25	1.71	106.18	2.99
EPQR-S psychoticisme	3.00	1.41	4.09	2.29
EPQR-S extraversie	8.29	2.87	8.27	3.01
EPQR-S neuroticisme	6.43	3.10	4.41	2.92
EPQR-S leugenschaal	5.29	3.40	4.32	3.40
GCS	12.29	2.21	7.95	3.50

Tabel 3. Gemiddelde scores en standaarddeviaties van deelnemers die geïnternaliseerd hebben en die niet geïnternaliseerd hebben. Creatieve ervaringen (CEV), yield-score (GSS Yield), shift-score (GSS Shift), suggestibiliteit (GSS Totaal), cognitie (SSMQ), verbale Intelligentie (NLV), psychoticisme (EPQR-S psychoticisme), extraversie (EPQR-S extraversie), neuroticisme (EPQR-S neuroticisme), betrouwbaarheid (EPQR-S leugenschaal) en compliance (GCS).

Kijkend naar het effect van individuele verschillen op internalisatie (zie tabel 3), zien we een significant effect van de Yield-score ($t = -2.23, p = .045$). Dit effect is echter contra-intuïtief: de mensen die vals bekennen scoren lager op suggestibiliteit ($m = 2.00, SD = 2.08$) dan de mensen die niet vals bekennen ($m = 4.14, SD = 2.55$). Ook wordt een zeer sterk significant effect gevonden voor compliance ($t = 3.863, p = .001$). Hier gaat het effect ook de kant op die men intuïtief zou verwachten. De mensen die een valse bekentenis hebben afgelegd scoren hoger op compliance ($m = 12.29, SD = 2.21$) dan de mensen die geen valse bekentenis hebben afgelegd ($m = 7.95, SD = 3.50$).

4. Discussie

Het doel van dit onderzoek was om te kijken of er effecten zijn van geslacht, stress en individuele verschillen op het afleggen van een valse bekentenis en internalisatie. In dit onderzoek zijn geen significante effecten gevonden van een van deze factoren op het afleggen van een valse bekentenis. Er is echter wel bewijs gevonden voor een effect van compliance op internalisatie. Ook een effect van de Yield-score is gevonden, maar deze is contra-intuïtief.

De verwachting dat vrouwen eerder een valse bekentenis zullen afleggen dan mannen (Lee et al., 2003; Forrest et al., 2002) wordt door het huidige onderzoek niet bevestigd. Echter, het verschil dat er is wijst toch in de voorspelde richting. Het deel vrouwen dat vals bekend is groter dan het deel

mannen dat vals bekent, waardoor het er toch op lijkt dat vrouwen eerder vals bekennen dan mannen (zie ook figuur 1). De resultaten van dit onderzoek wat betreft geslacht komen meer overeen met die van Leo (1996), die ook geen effect van geslacht vond. Een mogelijke verklaring voor het feit dat er in deze studie geen significant effect wordt gevonden, is dat de groep participanten erg klein is ($n = 29$) en het dus mogelijk kan zijn dat de resultaten teveel op toeval berusten. Er is in dit onderzoek wel een marginaal significant effect van geslacht op internalisatie gevonden ($p = .095$). Dit effect wijst in dezelfde richting als de resultaten van Forrest et al. (2002). Ook in dit onderzoek het namelijk alsof vrouwen eerder internaliseren dan mannen, aangezien het deel vrouwen dat internaliseert groter is dan het deel mannen (zie ook figuur 2).

Stress heeft in dit onderzoek geen significant effect op het afleggen van een valse bekentenis. Kijkend naar figuur 3 lijkt het effect zelfs eerder andersom te zijn. Het deel dat vals bekent is in de groep mensen met stress kleiner dan in de groep mensen zonder stress. Stress lijkt hier een beschermende factor te zijn. Hoe meer stress men ervaart, hoe minder snel men een valse bekentenis aflegt. Tot op heden is er nog geen significant effect van stress op vals bekennen en internalisatie gevonden, neem de resultaten van Forrest et al. (2002). De bevinding uit dit onderzoek komt overeen met de verwachting dat er geen significant effect van stress aanwezig zal zijn. Het effect op internalisatie uit dit onderzoek lijkt, evenals het effect op vals bekennen, tegenovergesteld (zie ook figuur 4). Hier moet wel gedacht worden aan het feit dat er niet is gecheckt of de proefpersonen daadwerkelijk gestresst werden van het filmpje, of dat het misschien juist een ontspannen of plezierig effect heeft gehad.

Suggestibiliteit en compliance zullen volgens verwachting van invloed zijn op het afleggen van een valse bekentenis. Voor de invloed van compliance vinden we een marginaal significant effect ($p = .063$), het effect dat er is, komt overeen met de verwachtingen. De mensen die vals hebben bekend scoren hoger op compliance dan de mensen die niet vals hebben bekend (zie ook tabel 2). Dit is in overeenstemming met de resultaten van Gudjonsson (1991) en Blair (2007), maar dus niet significant. Waarschijnlijk was het effect significant geweest wanneer de groep deelnemers groter was geweest. Er is, zoals verwacht, wel een zeer sterk significant effect van compliance op internalisatie gevonden ($p = .001$). Deelnemers die internaliseren scoren duidelijk hoger op compliance dan deelnemers die niet internaliseren.

Voor het effect van suggestibiliteit wordt geen significant bewijs gevonden, wat in tegenstelling is met de resultaten van Gudjonsson (1984), Sigurdsson en Gudjonsson (1996) en Gudjonsson (2003) en met de verwachting van dit onderzoek. Waarschijnlijk speelt ook hier het te kleine aantal deelnemers een belangrijke rol. Door het kleine aantal proefpersonen is het verschil in suggestibiliteit tussen de wel en niet bekeners waarschijnlijk niet duidelijk genoeg op te merken. Wat betreft het effect van suggestibiliteit internalisatie komen de resultaten wederom niet overeen

met de verwachtingen, maar wel met die van Horselenberg et al. (2003). Misschien komt dit doordat in zijn onderzoek het aantal deelnemers net als in dit onderzoek nogal klein was. Het effect van de Yield-score valt hier op. Deze is significant, maar contra-intuïtief (zie ook tabel 3). Dit is ook contra-literatuur en dus vreemd, gezien de resultaten uit eerdere studies (Gudjonsson, 1984; Gudjonsson, 1989; Sigurdsson & Gudjonsson, 1997; Gudjonsson, 2003 en Blair, 2007), die aangeven dat suggestibiliteit internalisatie positief beïnvloedt. Er is een kans dat dit resultaat op toeval berust, omdat de groep deelnemers zo klein is.

De verwachting dat fantasiegeneigdheid effect heeft op vals bekennen wordt in dit onderzoek niet ondersteund. Er is geen effect gevonden, in tegenstelling tot het onderzoek van Horselenberg et al. (2003). Ook de verwachting dat mensen met een lager intelligentieniveau eerder zullen bekennen (Gudjonsson, 1991) wordt niet ondersteund.

Volgens Sigurdsson en Gudjonsson (1996) zullen psychoticisme en neuroticisme ook invloed hebben op vals bekennen, maar ook hiervoor is geen bewijs gevonden. Het feit dat een aantal resultaten niet overeenkomen met de verwachtingen en soms zelfs tegenovergesteld zijn, kan te maken hebben met zoals al eerder genoemd, de kleine groep deelnemers. Deze groep is waarschijnlijk niet representatief genoeg voor de doorsnee populatie die in contact komt met politieverhoren. Om over het effect van geslacht en stress conclusies te kunnen trekken zal een vervolgonderzoek nodig zijn. Dit kan op de Universiteit van Twente worden gedaan, omdat de resultaten veelbelovend zijn en wijzen in de richting die verwacht werd. Hierdoor zullen de resultaten ook eerder te generaliseren zijn. De huidige groep participanten is hiervoor gewoon te klein.

Wel is het zeer waarschijnlijk dat in ieder geval bepaalde persoonlijkheidseigenschappen, met name compliance, van invloed zijn op het afleggen van valse bekentenissen. Dit blijkt niet alleen uit huidig onderzoek, maar ook uit voorgaande studies zoals die van Blair (2007) en Gudjonsson (1991). Hopelijk zal er in de toekomst nog meer onderzoek worden gedaan naar allerlei mogelijk factoren die van invloed kunnen zijn op het afleggen van valse bekentenissen. Misschien zouden valse bekentenissen op deze wijze zelfs voorkomen kunnen worden. Dit zou niet alleen van belang kunnen zijn voor toekomstig forensisch onderzoek maar ook voor de maatschappij. Mensen die onschuldig vast zitten of hebben gezeten houden hier soms psychische en/of lichamelijke klachten aan over, wat ook weer maatschappelijke kosten met zich meebrengt. Ook kan de tijd, die men anders aan onschuldige verdachten zou verspillen, gebruikt worden voor het vinden van de daadwerkelijke dader, zodat het buiten weer een stukje veiliger wordt met een crimineel minder op straat.

Referenties:

- Blair, J. P. (2007). The roles of interrogation, perception, and individual differences in producing compliant false confessions. *Psychology, Crime & Law, 13*(2), 173-186.
- Candel, I., & Merckebach, H. (2003). Peritraumatische dissociatie als voorspeller van posttraumatische stressstoornis: een kritische noot. *Tijdschrift voor Psychiatrie, 45*, 211-219.
- Drizin, S. A., & Leo, R. A. (2004). The problem of false confession in de post-DNA world. *North Carolina Law Review, 82*, 891-1004.
- Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. G. (1992). *Manual for the Eysenck Personality Questionnaire-Revised*. San Diego, CA: Educational and Industrial Testing Service.
- Forrest, K. D., Wadkins, T. A., & Miller, R. L. (2002). The role of preexisting stress on false confessions: An empirical study. *Journal of Credibility Assessment and Witness Psychology, 3*, 23-45.
- Furby, L., & Beyth-Marom, R. (1992). Risk taking in adolescence: A decision-making perspective. *Developmental Review, 12*, 1-44.
- Gudjonsson, G. H. (1984). A new scale of interrogative suggestibility. *Personality and Individual Differences, 5*, 303-314.
- Gudjonsson, G. H. (1989). Compliance in an interrogation situation: A new scale. *Personality and Individual Differences, 10*, 535-540.
- Gudjonsson, G. H. (1991). The effects of intelligence and memory on group differences in suggestibility and compliance. *Personality and Individual Differences, 12*, 503-505.
- Gudjonsson, G. H. (1999). The making of a serial false confessor: The confessions of Henry Lee Lucas. *Journal of Forensic Psychiatry, 10*, 416-426.
- Gudjonsson, G. H. (2003). *The psychology of interrogations and confessions*. West Sussex, England: Wiley.
- Gudjonsson, G. H., Sigurdsson, J. F., Asgeirsdottir, B. B., & Sigfusdottir, I. D. (2007). Custodial interrogation: What are the background factors associated with claims of false confession to police? *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology, 18*(2), 266-275.

- Horselenberg, R., Merckelbach, H., & Josephs, S. (2003). Individual Differences and False Confessions: A Conceptual Replication of Kassin and Kiechel (1996). *Psychology, Crime & Law*, *9*, 1-8.
- Horselenberg, R., Merckelbach, H., Smeets, T., Franssens, D., Peters, G. Y. & Zegers, G. (2006). False confessions in the lab: Do plausibility and consequences matter? *Psychology, Crime & Law*, *12*, 61-75.
- Kassin, S. M. & McNall, K. (1991). Police interrogations and confessions: Communicating threats and promises by pragmatic implication. *Law and Human Behavior*, *21*, 233-251.
- Kassin, S. M. (1997). The psychology of confession evidence. *American Psychologist*, *52*, 221-233.
- Kassin, S. M. (2006). Coerced internalized false confession. *Handbook of Eyewitness Psychology (Vol. 1): Memory for Events*, 1. ed. MP Toglia, JD Read, DR Ross, RCL Lindsay. Mahwah, NJ: Erlbaum. In press.
- Kassin, S. M., & Kiechel, K. L. (1996). The social psychology of false confessions: Compliance, internalization and confabulation. *Psychological Science*, *7*, 125-128.
- Kassin, S. M., & Wrightsman, L. S. (1985). Confession evidence. In: S. Kassin and L. Wrightsman (Eds.), *The Psychology of Evidence and Trial Procedure*. Beverly Hills: Sage Books
- Klaver, J. R., Lee, Z. & Rose, V. G. (2008). Effects of personality, interrogation techniques and plausibility in an experimental false confession paradigm. *Legal and Criminological Psychology*, *13*, 71-88.
- Lee, Z., Klaver, J. R. & Rose, V. G. (2003). The role of gender, race, and personality variables in eliciting false confessions. Poster presented at the International and Interdisciplinary Psychology & Law conference, Edinburgh, 7-12 July 2003.
- Leo, R. (1996). Inside the interrogation room. *Journal of Criminal Law and Criminology*, *86*, 266-303.
- McCann, J. T. (1998). A conceptual framework for identifying various types of confessions. *Behavioral Sciences and the Law*, *16*, 441-453.
- Merckelbach, H., Muris, P., Schmidt, H., Rassin, E., & Horselenberg, R. (1998). De Creatieve Ervaringen Vragenlijst als maat voor 'fantasy proneness'. *De Psycholoog*, *33*, 204-208.

Schmand, B., Lindeboom, J. & Harskamp, F. van (1992). *De Nederlandse leestest voor volwassenen*. Lisse: Swets & Zeitlinger.

Sigurdsson, J. F., & Gudjonsson, G. H. (1996). The psychological characteristics of 'false confessors'. A study among Icelandic prison inmates and juvenile offenders. *Personality and Individual Differences*, 20, 321-329.

Squire, L. R., Wetzel, C. D. & Slater, P. C. (1979). Memory complaints after electroconvulsive therapy: Assessment with a new self-rating instrument, *Biological Psychiatry*, 14, 791-801.

Wakefield, H. & Underwager, R. (1998). Coerced or nonvoluntary confessions. *Behavioural Sciences and the Law*, 16, 423-440.

Bijlage 1

Protocol – Experimentele conditie

(De proefpersoon komt aan bij ruimte.)

- Proefleider: Hoi, ik ben Liz, ga zitten.
- Proefpersoon:
- Proefleider: Je weet al waar het experiment over gaat? Ik zal het nog even kort toelichten. We willen de invloed van verschillende factoren meten op de snelheid en accuraatheid van een computer-typ-taak. De verschillende persoonlijke factoren zullen gemeten gaan worden met vragenlijsten. Hiermee gaan we zo ook beginnen. Daarna gaan we verder met een computer taak. Het experiment zal in totaal ongeveer drie kwartier gaan duren.
- Proefpersoon:
- Proefleider: Voordat we beginnen, wil ik je vragen even dit volgende formulier goed te lezen en te ondertekenen. (Overhandig het informed consent.)
- Proefpersoon: (Ondertekent.).....
- Proefleider: In het kort komt het erop neer dat je nu akkoord gaat dat je na afloop verder geïnformeerd wordt over het hele experiment en dat je ten alle tijde kunt stoppen met het experiment. Als laatste wil ik nog even zeggen dat je naderhand met niemand over dit experiment mag praten. Goed?
- Proefpersoon:
- Proefleider: Daarnaast heeft Dr. Pieters ons gevraagd om iedere proefpersoon een boodschap van 5 minuten in te laten spreken over zichzelf. Dit is voor hem belangrijk, omdat hij kandidaten zoekt voor een student-assistentschap. Hij heeft zelf deze periode geen tijd en dit is voor hem een handige manier om een geschikte student te vinden. Het student-assistentschap is echt een ideale baan. Het houdt in dat je een aantal uurtjes per week zowel de docent als mede- studenten helpt bij een bepaald vak. Veel studenten willen dit graag omdat het goed verdient en de uren mag je vaak zelf indelen. Meneer Pieters zal de beste sollicitanten eruit zoeken en dan een afspraak voor een vervolgesprek met ze maken. Hij zal dan ook uitleggen wat het student-assistentschap precies inhoudt en wat de bedoeling is. Het is een geheel vrijblijvende sollicitatie. Mocht je beslissen om geen student-assistent te willen worden, dan kun je dat na het experiment gewoon aangeven en dan wordt jouw filmpje niet opgestuurd. Het is alleen wel van belang voor de standaardisatie van het experiment dat je wel even die 5 minuten iets over jezelf vertelt voor de camera. Meneer Pieters heeft op papier een aantal vragen gezet waar hij meer over wil weten van jou. Goed?
- Proefpersoon:
- Proefleider: Oke, heel mooi. Dan gaan we nu beginnen met de vragenformulieren. Wil je deze eerst even invullen? (Overhandig CEV.)
- Proefpersoon:
- Proefleider: Oke, dankje. Ik ga je nu een verhaal voorlezen. Het is de bedoeling dat je hier goed naar luistert, dan stel ik je daar aan het eind van het experiment een aantal vragen over. Ik lees het langzaam voor. (Start GSS-verhaal.)
- Dan mag je nu deze nog even invullen alsjeblieft. (Overhandig SSMQ.)
- Proefpersoon:

- Proefleider: Dank je wel. Nu wil ik je vragen of je deze lijst met woorden op wil lezen. Dit mag in je eigen tempo. Ik let op je uitspraak en zal deze tegelijkertijd scoren. (Overhandig NLV.) Dan mag je nu beginnen.
- Proefpersoon:
- Proefleider: Oke, dat was het. Goed gedaan. Dan mag je nu deze nog even invullen, dan gaan we daarna verder met de computer-taak. (Overhandig EPQ-R.)
- Proefpersoon:
- Proefleider: Dankjewel. Dan gaan we nu verder met de computertaak zelf. Het is de bedoeling dat je deze woorden zo snel en nauwkeurig mogelijk overtypt. Bij het typen mag je wel gewoon gebruik maken van de backspace-toets. Als je denkt dat je het woord goed hebt getypt, druk je op enter en verschijnt het volgende woord. Ja?
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: En, das een klein foutje in het programma, je moet niet aan de Alt-toets zitten. Want dan ben ik echt al mn data kwijt en dat zou wel onwijs balen zijn.

- *(Dit komt door de software die de toetsaanslagsnelheid meet op de duizendste seconde. Dit is enigszins problematisch met een standaard toetsenbord, omdat daar een bepaalde vertraging zit in het indrukken van de toetsen en het verwerken ervan. Hoe het precies zit weet ik ook niet, want ik heb het programma niet gemaakt. Maar het komt erop neer dat je niet aan de Alt-toets moet komen. Doe dat echt niet, want dan crashed de computer en is alles voor niets geweest. Dan heb ik dus echt een probleem.)*

- Proefpersoon: (Begint met computertaak.)
- * Computer crasht *
- Proefpersoon:
- Proefleider: (Reageert geschokt/verbaasd.) Huh? Hoe kan dat nou? Oh, nee he, dit heb ik echt nog nooit gezien. Heb je op de Alt-toets gedrukt? Ik heb toch gezegd dat je die knop niet in mocht drukken?!
- Proefpersoon:
- Proefleider: (Drukt wat toetsen in, probeer het oude scherm terug te krijgen.) Shit zeg..., dat is mooi balen.
- Proefpersoon:
- Proefleider: Nou, weet je wat? Ga jij anders maar vast even nadenken over wat je over jezelf wilt vertellen tijdens die sollicitatie voor Meneer Pieters. Hier heb je het lijstje met wat vragen. Probeer al deze vragen straks uitgebreid te beantwoorden. En als je zelf nog andere dingen hebt waarmee jij jezelf denkt goed te kunnen verkopen, dan mag dat natuurlijk altijd nog. Dan ga ik even iemand vragen om te kijken hoe dit kan worden opgelost. Als ik weerkom zal ik even de camera voor je proberen aan te zetten. Dan ga ik even iemand erbij vragen. Ben zo terug. (Verlaat de onderzoekruimte.)
- Proefpersoon:
- Proefleider: (3 min. later; komt weer binnen.) Ik kan haar nog niet vinden, dus het duurt even wat langer. Ik zal vast de camera voor je aanzetten, dan kun je een filmpje inspreken. (Zet de camera aan.) Ik ben zo terug.

- Proefpersoon:.....
- Proefleider: (1 min. later; komt weer binnen.) Praat maar verder hoor, ik ben zo weer weg. (Rommelt wat in zijn tas en klaagt wat in zichzelf. Verlaat daarna weer de onderzoeksruiimte.)
- (4 min. later; komt weer binnen.) Is het gelukt? Ben je klaar? Ik heb net ff gebeld met mijn begeleider, want die was er niet. En we hebben wel echt een probleem nu... Alle data is weg. Niet alleen van jou, maar ook van alle eerdere proefpersonen. Het hele onderzoek is dus gewist. Maar..., volgens mijn begeleider moet er wel iemand op die Alt-toets gedrukt hebben. Anders kan dit niet zo gebeuren.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Het probleem is nu; het hele onderzoek wordt betaald door een soort van commissie. Deze mensen willen natuurlijk resultaten van het onderzoek zien, maar dat gaat dus niet meer lukken nu. Deze mensen willen daarom uiteraard hun geld terug, dat is logisch. Al met al is het een best duur onderzoek geworden: het copyright van de vragenlijsten is aangevraagd, het computerprogramma is speciaal ontwikkeld... En als we nu niks voor jou zouden doen, dan zullen ze jou aansprakelijk stellen voor de schade. Want laten we eerlijk zijn, wij hebben niets verkeerd gedaan. Dus jij bent, hoe vervelend het ook is, de enige bij wie ze het geld terug kunnen vragen. Maar jij komt hier speciaal om ons te helpen met het onderzoek, dus het is echt niet onze bedoeling jou voor alle kosten op te laten draaien. Wat mijn begeleider daarom zei, is dat het misschien handig is als je nu even een verklaring schrijft waarin je aangeeft dat je op de Alt-toets hebt gedrukt, dat daarom de data is verdwenen, maar dat je daar dan ook € 70,- voor betaalt. Op deze manier kunnen wij de commissie laten zien dat jij je 'goodwill' hebt getoond en dat je niet expres het onderzoek om zeep hebt geholpen. En dan beloof ik je echt, dat je verder niets meer van deze problemen zult horen. Je kunt er dan zeker van zijn dat je niet het gehele bedrag hoeft te betalen. Maar dan moet je dus wel nu zo'n verklaring schrijven.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Maar, ik wil nog even bellen met de andere onderzoeker met wie ik dit onderzoek doe. Blijf hier nog maar even zitten en dan kom ik zo bij je terug. (Verlaat de onderzoeksruiimte.)
- Confederate: (Komt binnen.) Hoi, ben jij hier voor het onderzoek? Want ik ben de volgende, maar ik zit al een tijdje te wachten. Gaat het wel goed hier? Want ik zie haar elke keer op en neer lopen.
- Proefpersoon:.....
- Confederate: Oke, nouja. Dan zal ik het wel horen als ik aan de beurt ben straks. Succes.(Verlaat de onderzoeksruiimte.)
- Proefleider: (Komt binnen.) Nou, ik heb haar even aan de telefoon gehad, maar ze was behoorlijk overstuur ervan natuurlijk. Maargoed, heb je nog nagedacht over wat ik net zei?
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Ja, ik snap het, maar nogmaals, het lijkt mij echt de gunstigste oplossing, zeker ook voor jou. Het is echt niet mijn bedoeling om jou straks weg te laten gaan en dat je over een week of wat een brief krijgt waarin staat dat je volledig aansprakelijk wordt gesteld voor de schade. Want jij doet hier gewoon vrijwillig aan mee en dan zou er zoiets gebeuren. Maar wij kunnen niks voor je doen als je niet die € 70,- betaalt, anders komt het bij de commissie ook niet geloofwaardig over natuurlijk.
- Proefpersoon: (Ondertekent wel/niet)

- Proefleider: Oke, het hoort allemaal bij het experiment. Je hoeft niets te ondertekenen of te betalen. De computercrash was niet jouw schuld. Het was een onderdeel van het experiment. Het was de bedoeling dat de computer vast zou lopen zonder dat je op de verkeerde toets hebt gedrukt. Gaat het?
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Het experiment is alleen nog niet helemaal afgelopen. Ik heb nog 2 vragenlijsten voor je. De ene gaat over het verhaal wat ik je vooraf heb verteld, de andere mag je zelf invullen net als de vorige. Daarna zal ik je ook helemaal vertellen wat het echte doel is van het onderzoek, want dat heb ik je ook voor de tijd beloofd.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Dan mag je deze eerst even invullen. (Overhandig GCS).
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Dankje. Nu heb ik je voor de tijd een verhaal verteld, hier wil ik nu nog wat vragen over stellen. Ik wil je vragen zo kort en zo goed mogelijk te antwoorden. (Stel de vragen van de GSS).
- Oke, dat waren ze. Nu heb ik deze al vaker afgenomen en er zitten behoorlijk wat fouten in. Dat is ook helemaal niet gek naar wat er net allemaal gebeurt is natuurlijk, maar ik wil ze toch graag nog een keer met je doen. En dan wil ik je weer vragen om zo goed mogelijk en zo kort mogelijk te antwoorden. (Stel de vragen van de GSS nogmaals).
- Oke, dan zijn we nu klaar met het onderzoek. Ik zal je vertellen wat het doel is van dit alles. Deze laatste vragenlijst was om te zien of je veel antwoorden zou veranderen als ik je na de eerste keer zou zeggen dat er behoorlijk wat fouten in zitten. Hier staat op wat we precies gedaan hebben. (Overhandig debriefing.) Deze mag je meenemen, zodat je het nog na kan lezen. Wij doen onderzoek naar de invloed van stress en geslacht op het afleggen van valse bekentenissen. Jij zat in de experimentele conditie die een filmpje in heeft moeten spreken. Dit heeft als het goed is stress bij je opgewekt. Verder is het namelijk zo dat er tijdens de politieverhoren veel druk wordt uitgeoefend op de verdachten. Deze mensen raken daar zo gestresst van, dat ze, omdat ze geen andere uitweg meer zien, een bekentenis afleggen van iets wat ze soms helemaal niet gedaan hebben. Deze mensen worden hiervoor veroordeeld en zitten soms jaren lang vast voor iets wat ze niet gedaan hebben. Er zijn gevallen bekend waar na een aantal jaren aan de hand van DNA-materiaal bekend wordt dat deze persoon het nooit gedaan kan hebben. Deze mensen hebben dus jaren onschuldig vast gezeten, omdat ze ooit een valse bekentenis hebben afgelegd.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Oke, heel goed. Nogmaals, we hopen niet dat je hier een vervelend gevoel aan over houdt. Heb je nog vragen over het onderzoek? Anders kun je ons ook altijd nog mailen, het adres staat onderaan de brief met debriefing.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Verder willen we je vragen om niet met andere studenten over dit experiment te praten, omdat we nog meer studenten als proefpersonen nodig hebben. Gaat het weer? Heb je nog vragen? Ontzettend bedankt voor je medewerking.

Bijlage 2

Protocol – controle conditie

(De proefpersoon komt aan bij de onderzoeksruimte.)

- Proefleider: Hoi, ik ben Liz, ga zitten.
- Proefpersoon:
- Proefleider: Je weet al waar het experiment over gaat? Ik zal het nog even kort toelichten. We willen de invloed van verschillende factoren meten op de snelheid en accuraatheid van een computer-typ-taak. De verschillende persoonlijke factoren zullen gemeten gaan worden met vragenlijsten. Hiermee gaan we zo ook beginnen. Daarna gaan we verder met een computer taak. Het experiment zal in totaal ongeveer drie kwartier gaan duren.
- Proefpersoon:
- Proefleider: Voordat we beginnen, wil ik je vragen even dit volgende formulier goed te lezen en te ondertekenen. (Overhandig het informed consent.)
- Proefpersoon: (Ondertekent.).....
- Proefleider: In het kort komt het erop neer dat je nu akkoord gaat dat je na afloop verder geïnformeerd wordt over het hele experiment en dat je ten alle tijde kunt stoppen met het experiment. Als laatste wil ik nog even zeggen dat je naderhand met niemand over dit experiment mag praten. Goed?
- Proefpersoon:
- Proefleider: Oke, heel mooi. Dan gaan we nu beginnen met de vragenformulieren. Wil je deze eerst even invullen? (Overhandig CEV.)
- Proefpersoon:
- Proefleider: Oke, dankje. Ik ga je nu een verhaal voorlezen. Het is de bedoeling dat je hier goed naar luistert, dan stel ik je daar aan het eind van het experiment een aantal vragen over. Ik lees het langzaam voor. (Start GSS-verhaal.)
- Dan mag je nu deze nog even invullen alsjeblieft. (Overhandig SSMQ.)
- Proefpersoon:
- Proefleider: Dank je wel. Nu wil ik je vragen of je deze lijst met woorden op wil lezen. Dit mag in je eigen tempo. Ik let op je uitspraak en zal deze tegelijkertijd scoren. (Overhandig NLV.) Dan mag je nu beginnen.
- Proefpersoon:
- Proefleider: Oke, dat was het. Goed gedaan. Dan mag je nu deze nog even invullen, dan gaan we daarna verder met de computer-taak. (Overhandig EPQ-R.)
- Proefpersoon:
- Proefleider: Dankjewel. Dan gaan we nu verder met de computertaak zelf. Het is de bedoeling dat je deze woorden zo snel en nauwkeurig mogelijk overtypt. Bij het typen mag je wel gewoon gebruik maken van de backspace-toets. Als je denkt dat je het woord goed hebt getypt, druk je op enter en verschijnt het volgende woord. Ja?
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: En, das een klein foutje in het programma, je moet niet aan de Alt-toets zitten. Want dan ben ik echt al mn data kwijt en dat zou wel onwijs balen zijn.

- *(Dit komt door de software die de toetsaanslagsnelheid meet op de duizendste seconde. Dit is enigszins problematisch met een standaard toetsenbord, omdat daar een bepaalde vertraging zit in het indrukken van de toetsen en het verwerken ervan. Hoe het precies zit weet ik ook niet, want ik heb het programma niet gemaakt. Maar het komt erop neer dat je niet aan de Alt-toets moet komen. Doe dat echt niet, want dan crashed de computer en is alles voor niets geweest. Dan heb ik dus echt een probleem.)*

- Proefpersoon: (Begint met computertaak.)
- * *Computer crasht* *
- Proefpersoon:
- Proefleider: (Reageert geschokt/verbaasd). Huh? Hoe kan dat nou? Oh, nee he, dit heb ik echt nog nooit gezien. Heb je op de Alt-toets gedrukt? Ik heb toch gezegd dat je die knop niet in mocht drukken?!
- Proefpersoon:
- Proefleider: (Drukt wat toetsen in, probeer het oude scherm terug te krijgen.) Shit zeg...dat is mooi balen.
- Proefpersoon:
- Proefleider: Nou, ik ga even iemand erbij vragen. Ben zo terug. (Verlaat de onderzoeksruimte.)
- Proefpersoon:
- Proefleider: (3 min. later; komt weer binnen.) Ik kan haar nog niet vinden, dus het duurt even wat langer. Kun je nog even wachten? Ik ben zo terug.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: (5 min. later; komt weer binnen.) Ik heb net ff gebeld met mijn begeleider, want die was er niet. En we hebben wel echt een probleem nu... Alle data is weg. Niet alleen van jou, maar ook van alle eerdere proefpersonen. Het hele onderzoek is dus gewist. Maar..., volgens mijn begeleider moet er wel iemand op die Alt-toets gedrukt hebben. Anders kan dit niet zo gebeuren.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Het probleem is nu; het hele onderzoek wordt betaald door een soort van commissie. Deze mensen willen natuurlijk resultaten van het onderzoek zien, maar dat gaat dus niet meer lukken nu. Deze mensen willen daarom uiteraard hun geld terug, dat is logisch. Al met al is het een best duur onderzoek geworden: het copyright van de vragenlijsten is aangevraagd, het computerprogramma is speciaal ontwikkeld... En als we nu niks voor jou zouden doen, dan zullen ze jou aansprakelijk stellen voor de schade. Want laten we eerlijk zijn, wij hebben niets verkeerd gedaan. Dus jij bent, hoe vervelend het ook is, de enige bij wie ze het geld terug kunnen vragen. Maar jij komt hier speciaal om ons te helpen met het onderzoek, dus het is echt niet onze bedoeling jou voor alle kosten op te laten draaien. Wat mijn begeleider daarom zei, is dat het misschien handig is als je nu even een verklaring schrijft waarin je aangeeft dat je op de Alt-toets hebt gedrukt, dat daarom de data is verdwenen, maar dat je daar dan ook € 70,- voor betaalt. Op deze manier kunnen wij de commissie laten zien dat jij je 'goodwill' hebt getoond en dat je niet expres het onderzoek om zeep hebt geholpen. En dan beloof ik je echt, dat je verder niets meer van deze problemen zult horen. Je kunt er dan zeker van zijn dat je niet het gehele bedrag hoeft te betalen. Maar dan moet je dus wel nu zo'n verklaring schrijven.

- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Maar, ik wil nog even bellen met de andere onderzoeker met wie ik dit onderzoek doe. Blijf hier nog maar even zitten en dan kom ik zo bij je terug. (Verlaat de onderzoeksruimte.)
- Confederate: (Komt binnen.) Hoi, ben jij hier voor het onderzoek? Want ik ben de volgende, maar ik zit al een tijdje te wachten. Gaat het wel goed hier? Want ik zie haar elke keer op en neer lopen.
- Proefpersoon:.....
- Confederate: Oke, nouja. Dan zal ik het wel horen als ik aan de beurt ben straks. Succes.(Verlaat de onderzoeksruimte.)
- Proefleider: (Komt binnen.) Nou, ik heb haar even aan de telefoon gehad, maar ze was behoorlijk overstuur ervan natuurlijk. Maar goed, heb je nog nagedacht over wat ik net zei?
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Ja, ik snap het, maar nogmaals, het lijkt mij echt de gunstigste oplossing, zeker ook voor jou. Het is echt niet mijn bedoeling om jou straks weg te laten gaan en dat je over een week of wat een brief krijgt waarin staat dat je volledig aansprakelijk wordt gesteld voor de schade. Want jij doet hier gewoon vrijwillig aan mee en dan zou er zoiets gebeuren. Maar wij kunnen niks voor je doen als je niet die € 70,- betaalt, anders komt het bij de commissie ook niet geloofwaardig over natuurlijk.
- Proefpersoon: (Ondertekent wel/niet)
- Proefleider: Oke, het hoort allemaal bij het experiment. Je hoeft niets te ondertekenen of te betalen. De computercrash was niet jouw schuld. Het was een onderdeel van het experiment. Het was de bedoeling dat de computer vast zou lopen zonder dat je op de verkeerde toets hebt gedrukt. Gaat het?
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Het experiment is alleen nog niet helemaal afgelopen. Ik heb nog 2 vragenlijsten voor je. De ene gaat over het verhaal wat ik je vooraf heb verteld, de andere mag je zelf invullen net als de vorige. Daarna zal ik je ook helemaal vertellen wat het echte doel is van het onderzoek, want dat heb ik je ook voor de tijd beloofd.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Dan mag je deze eerst even invullen. (Overhandig GCS)
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Dankje. Nu heb ik je voor de tijd een verhaal verteld, hier wil ik nu nog wat vragen over stellen. Ik wil je vragen zo kort en zo goed mogelijk te antwoorden. (Stel de vragen van de GSS.)
- Oke, dat waren ze. Nu heb ik deze al vaker afgenomen en er zitten behoorlijk wat fouten in. Dat is ook helemaal niet gek naar wat er net allemaal gebeurt is natuurlijk, maar ik wil ze toch graag nog een keer met je doen. En dan wil ik je weer vragen om zo goed mogelijk en zo kort mogelijk te antwoorden. (Stel de vragen van de GSS nogmaals).
- Oke, dan zijn we nu klaar met het onderzoek. Ik zal je vertellen wat het doel is van dit alles. Deze laatste vragenlijst was om te zien of je veel antwoorden zou veranderen als ik je na de eerste keer zou zeggen dat er behoorlijk wat fouten in zitten. Hier staat op wat we precies gedaan hebben. (Overhandig debriefing.) Deze mag je meenemen, zodat je het nog na kan lezen. Wij doen onderzoek naar de invloed van stress en geslacht op het afleggen van valse

bekentenissen. Jij zat in de controle conditie. Stress hebben we geprobeerd op te wekken door de mensen in de experimentele conditie een filmpje op te laten nemen over zichzelf. Verder is het namelijk zo dat er tijdens de politieverhoren veel druk wordt uitgeoefend op de verdachten. Deze mensen raken daar zo gestresst van, dat ze, omdat ze geen andere uitweg meer zien, een bekentenis afleggen van iets wat ze soms helemaal niet gedaan hebben. Deze mensen worden hiervoor veroordeeld en zitten soms jaren lang vast voor iets wat ze niet gedaan hebben. Er zijn gevallen bekend waar na een aantal jaren aan de hand van DNA-materiaal bekend wordt dat deze persoon het nooit gedaan kan hebben. Deze mensen hebben dus jaren onschuldig vast gezeten, omdat ze ooit een valse bekentenis hebben afgelegd.

- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Oke, heel goed. Nogmaals, we hopen niet dat je hier een vervelend gevoel aan over houdt. Heb je nog vragen over het onderzoek? Anders kun je ons ook altijd nog mailen, het adres staat onderaan de brief met debriefing.
- Proefpersoon:.....
- Proefleider: Verder willen we je vragen om niet met andere studenten over dit experiment te praten, omdat we nog meer studenten als proefpersonen nodig hebben. Gaat het weer? Heb je nog vragen? Ontzettend bedankt voor je medewerking.

Bijlage 3

Debriefing

Beste proefpersoon,

Ten eerste ontzettend bedankt voor je deelname.

We willen je vragen om absoluut niet met andere studiegenoten van de UT over dit experiment te praten. We hebben namelijk nog meer proefpersonen nodig en het zou van invloed zijn op de uitkomsten van ons onderzoek wanneer de proefpersonen van tevoren weten waar het experiment echt over gaat. Bovendien heb je van tevoren ook ondertekend dat je dit niet zou doen. Nu mag het ook echt niet meer. Dit klinkt enger dan wij het bedoelen, maar een onwetende proefpersoon is cruciaal voor deze studie. Praten met je familie mag uiteraard, praten met je vrienden ook, maar dan wel pas over een maand of twee als wij klaar zijn met onze studie!

Er is je van tevoren verteld dat het experiment zou gaan over het meten van de invloed van individuele verschillen op reactiesnelheid en accuraatheid van typvaardigheden.

Dit was echter een coverstory voor het echte onderzoek.

Wat we werkelijk wilden meten, was de invloed van stress en geslacht op het afleggen van valse bekentenissen. De bedoeling was om, via een filmpje dat de proefpersoon moest opnemen over zichzelf, stress op te wekken en te kijken of deze proefpersonen eerder zouden toegeven dat hij/zij op de Alt-toets heeft gedrukt, dan proefpersonen die geen filmpje op hoefden te nemen, en dus geen/minder stress ervoeren. Er was dus een experimentele groep (met filmpje) en een controle groep (zonder filmpje).

De sollicitatie voor het student-assistentschap in de experimentele groep was dus ook verzonnen. Er is geen Dr. Pieters die ons heeft gevraagd om sollicitanten te zoeken. Het was puur en alleen om de proefpersoon stress te laten ervaren.

De vragenlijsten die aan het begin moesten worden ingevuld, waren nodig om individuele verschillen te meten, die we eventueel ook nog voor ons onderzoek zullen gebruiken. De volgende eigenschappen werden bij iedere proefpersoon gemeten: meegaandheid, creatieve ervaringen, IQ en suggestibiliteit, zelfkennis over geheugen en persoonlijkheid. De resultaten blijven, zoals we ook aan het begin van de studie overeen zijn gekomen, uiteraard anoniem.

Voor dit onderzoek zullen we 60 proefpersonen nodig hebben. Het is de bedoeling dat we 15 mannen en 15 vrouwen in de experimentele groep en 15 mannen en 15 vrouwen in de controlegroep kunnen plaatsen. Deze proefpersonen worden door ons aselekt toegewezen aan een van de twee behandelingen.

We hopen oprecht dat je geen vervelende gevoelens hebt overgehouden aan dit experiment. Mocht dit wel het geval zijn of mocht je nog vragen hebben, dan kun je altijd contact opnemen met een van de proefleiders.

Malou Bolscher: malou_bolscher@hotmail.com

Liz Schroder: lizschroder@hotmail.com

M.v.g.,

Liz en Malou